

დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიებით მართვის ოპტიმიზაცია

ლ. მეტრეველი¹

¹საქართველოს საავიაციო უნივერსიტეტი, ქეთევან დედოფლის გამზირი 16, ქ. თბილისი, 0103, საქართველო

რეზიუმე

XXI საუკუნის საგანმანათლებლო სისტემის თანამედროვე მოთხოვნები და პრინციპები, ტექნიკური პროგრესი და ტექნიკური პროცესები ახალ-ახალ პრობლემებს ქმნის და დიდ ზეგავლენას ახდენს ქვეყანაში მიმდინარე განათლების რეფორმების პროცესებზე. რა თქმა უნდა, საჭიროა არსებული საგანმანათლებლო სისტემის ტრანსფორმაცია, მართვის ახალი ფორმებისა და ტექნოლოგიების, სწავლების მეთოდებისა მიზნის გზების ძიება. ეს გზა კი ახალ საინფორმაციო ტექნოლოგიებზე გადის. თუ ამ გზას გავყვებით, მაშინ ობიექტური სინამდვილის ასახვისათვის ჩვენი აღქმის აპარატი უნდა გადაეწყოს ვირტუალურზე, რასაც განსაზღვრული ადგილი უკავია ევოლუციური ცვლილებების გზაზე და აპრიორულს უახლოვდება. მიზნის მისაღწევად საჭიროა არსებული პედაგოგიური გამოცდილებისა და მეცნიერული კვლევების შერწყმა, თანამედროვე საინფორმაციო ტექნოლოგიებთან. ეს შეთანხმებული ურთიერთმოქმედება, ცხადია, გამოიწვევს საგანმანათლებლო სივრცის ხარისხობრივ ცვლილებებს და ამოატივტივებს სწავლების ახალი ტექნოლოგიების ნაირსახეობას, რომელიც განსაზღვრავს განათლების მომავალს, და მასზე დაყრდნობით საფუძველი ეყრება ჩვენი ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებას, დანარჩენ სამყაროსთან ადაპტირებასა და ინტეგრირებას მსოფლიო საზოგადოებაში.

საკვანძო სიტყვები

დისტანციური სწავლება, ოპტიმიზაცია, საგანმანათლებლო ტექნოლოგიები, პედაგოგიური გამოცდილება, ინტერნეტ განათლება.

შესავალი

საყოველთაოდ ცნობილია, რომ ბოლო წლებში, როგორც თეორიული, ასევე გამოყენებითი თვალსაზრისით, ინტენსიურად განიხილება დისტანციურ სწავლებაზე დაფუძნებული საგანმანათლებლო ტექნოლოგიები. ინტერესი გამოწვეულია იმ გარემოებით, რომ დისტანციური სწავლება უზრუნველყოფს განათლების და სამეცნიერო, კულტურული, საინფორმაციო რესურსების ფართო და სწრაფ მისაწვდომლობას. წარმოადგენს რა განათლების ინფორმატიზაციის შედეგს, დისტანციური სწავლება შედის უმაღლესი განათლების სისტემაში, როგორც სპეციალისტების მომზადების სრულფასოვანი, პერსპექტიული ფორმა.

დისტანციური სწავლების განვითარება უმაღლესი განათლების სისტემის შემადგენელი ნაწილია და წარმოადგენს სტუდენტთა სწავლების ტრადიციული მოდელებიდან უფრო თანამედროვე, ახალ ინფორმაციულ ტექნოლოგიებზე ორიენტირებულ მოდელებზე გადასვლას, დისტანციურ სწავლების ფორმას შესწევს უნარი იქცეს უმაღლესი განათლების პროგრესული რეფორმის მამოძრავებელ ძალად, შესაძლებელი გახადოს პროფესიული ცოდნის ათვისების რეპროდუქციული პარადიგმიდან აქტიურზე გადასვლა, უზრუნველყოს XXI საუკუნის პოსტინდუსტრიული და ინფორმაციული საზოგადოების მოთხოვნათა შესაბამისი, აქტიურისა და კონსტრუქციულის ერთობლივ მოღვაწეობაზე დამყარებული განათლების მიღება.

სწორედ, ასეთი ნაირსახეობის ერთ-ერთი ფორმაა დისტანციური სწავლება, რომელსაც

თანამედროვე პედაგოგიკური ტერმინოლოგიით, ინტერნეტ – განათლების ტექნოლოგია ეწოდება. აღსანიშნავია, რომ ინტერნეტ განათლების მიმართულება დღეისათვის წარმოადგენს სწრაფად განვითარებად ტექნოლოგიებს, მას დიდი ყურადღება ექცევა მსოფლიო საგანმანათლებლო სივრცეში და განსაკუთრებული ადგილი უკავია სახელმწიფო პროგრამებში.

ძირითადი ნაწილი

დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიებით მართვის ოპტიმიზაციის საკითხების განხილვისას განსაკუთრებულ ყურადღებას ვუთმობთ ინტერნეტის გამოყენებას, როგორც კომუნიკაციის საშუალებას.

ოპტიმიზაციის არსში ვგულისხმობთ დისტანციური სწავლების, როგორც განსაზღვრული მოვლენისა და მისი ცალკეული ელემენტების ღონისძიებათა მთელ კომპლექსს. მიმართულს ფუნქციონერების, ადაპტირების და განვითარების პერსპექტივებისაკენ. მეორე მხრივ, მართვის ოპტიმიზაცია, შეიძლება განვიხილოთ, როგორც მმართველობითი მოღვაწეობის ერთ-ერთი სტადია. ამ სტადიის რეალიზება ხდება მმართველობითი მოღვაწეობის დასკვნით ეტაპზე და მიმართულია მართვის ეფექტურობის ამაღლებისაკენ. მართვის ოპტიმიზაცია, ასევე შესაძლებელია განხორციელდეს მართვის კონკრეტულ სტადიაზეც. ოპტიმიზაციის პარამეტრებს წარმოადგენს კონკრეტული ტექნოლოგიების ემპირიული დახასიათებები.

დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიებით მართვის ოპტიმიზაცია განიხილება, როგორც პროცესი, რომელშიც რეალიზდება მაქსიმალურად ეფექტური მართვის სპეციფიკა. ამიტომ, დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიების მართვისათვის აუცილებელია მართვის ოპტიმიზაციის გატარება. ოპტიმიზაცია (ლათინური optimum - საუკეთესო) განსაზღვრული ფუნქციის ექსტრემუმის არსებობის პროცესია (გლობალური მაქსიმუმის ან მინიმუმის), აღნიშნავს ე. იაკუბაიტსი. სპეციალისტები თვლიან, რომ ამ მეთოდების გამოყენება შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მკაცრად არის დასმული ამოცანა: დასმულია ცვლად ფუნქციათა კომპლექსი, დადგენილია მათი შესაძლო ცვლილებათა სფერო (შეზღუდვათა ამოცანები) და განსაზღვრულია ამ ცვლადთაგან მიზნობრივი

ფუნქციის სახეობა (ფუნქცია, რომლის ექსტრემუმიც მოსაძებნია). ე. სოტნიკოვა იზიარებს აზრს, რომ დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიებით მართვის ოპტიმიზაციის ამოცანის გადაწერა პრობლემატურია, რადგან ერთი მხრივ, შეუძლებელია მკაცრად, მათემატიკური ხერხით აღვწეროთ მრავალი ცვლადის ფუნქცია (სწავლების ხარისხი, მოსწავლის მოტივაცია, ინდივიდუალური შესაძლებლობები და ა. შ.) მეორე მხრივ, ასევე არ არის განსაზღვრული დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიების მიზნობრივ ფუნქციათა სახე. იმდენად, რამდენადაც მიზნობრივი ფუნქცია წარმოადგენს დასახული მიზნის მიღწევის ხარისხის შეფასების რაოდენობრივ საზომს (კრიტერიუმს), ხოლო მათემატიკური ანალიზის მეთოდით მართვის ოპტიმიზაციის შესაძლებლობებით სარგებლობა გართულებულია. ასეთ შემთხვევაში დასმული ამოცანის გადაჭრა შესაძლებელია სოციალური - მართვის ცოდნის გამოყენებით.

მართვის ოპტიმიზაციის მექანიზმი ეფუძნება საბაზო მართვითი ფუნქციის განხორციელებას, მოცემული სფეროს სპეციფიკასა და სოციალური მნიშვნელობის გათვალისწინებით. რადგან ჩვენ მართვის ოპტიმიზაცია შევისწავლეთ უმაღლესი განათლების სფეროში მისი გამოყენების თვალსაზრისით, რომელიც თავის მხრივ საზოგადოებრივი ცხოვრების სოციალური სფეროს ნაწილს წარმოადგენს, შესაძლოა ვისაუბროთ მართვის სოციალურ ხასიათზე.

რამდენადაც დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიები სახელმწიფო განათლების სისტემის კომპეტენციას წარმოადგენს, ამიტომ მათი მეშვეობით მართვა პირველ რიგში ხორციელდება ამ ფაქტორთა ჩარჩოებში, რომლებიც საზღვრავს განათლების ეფექტურ მართვას მთლიანად და კერძოდ, დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიებს.

როგორც ცნობილია, განათლების სფეროში მართვის სტრატეგიისა და ტექნიკის ფორმირებაზე გავლენას ახდენს რამდენიმე ფაქტორი: საზოგადოების განვითარების სოციალურ - ეკონომიკური ფაქტორები (მოსწავლეთა კონტიგენტი, სოციალური ჯგუფების საგანმანათლებლო მოთხოვნები, მატერიალურ-ტექნიკური შესაძლებლობები და ა. შ. სამეცნიერო-ტექნიკური პროცესი (იმ ახალ ტექნოლოგიათა, საშუალებათა, მეთოდთა შექმნა, რომელნიც საჭიროებს მართვას); მართვის ტრადიციები (მართვის ძირითადი მიდგომები, მეთოდები და პრინციპები) და სახელმწიფოს სოციალური

პოლიტიკა (საზოგადოების განვითარებაში განათლების ადგილი და როლი). ფაქტორთა მოცემული კომპლექსი ხასიათდება ურთიერთქმედებისა და დეტერმინაციის დამოკიდებულებების არსებობით, რამდენადაც დისტანციური სწავლება სახელმწიფო განათლების სისტემის ნაწილს წარმოადგენს. საგულისხმოა, რომ ზემოთ ჩამოთვლილი ფაქტორები გავლენას ახდენდა და ამჟამადაც ახდენს მართვის ფორმირებაზე.

გავანალიზებთ რა ჩვენ მიერ მოძიებული და დამუშავებული სამეცნიერო წყაროები, გამოვყავით დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიებით მართვის სტრუქტურის სამი დონე, სადაც დონის კრიტერიუმს მართვის კონკრეტული სუბიექტი წარმოადგენს.

პირველ დონეზე პედაგოგი სწავლების ტექნოლოგიის პროცესს არსებული მეთოდური ინსტრუქციებიდან და მდგომარეობიდან გამომდინარე, აკონტროლებს და მართავს მას. უკუკავშირი იძლევა მსმენელთა განსზღვრული მმართველობითი გადაწყვეტილებების მიღებისა და სასწავლო პროცესში კორექტივების შეტანის საშუალებას. ეს არის შიგა მართვა ტექნოლოგიურ სწავლებასთან მიმართებაში, რადგან პედაგოგი წარმოადგენს მის ელემენტს.

მეორე დონეზე ტექნოლოგიებით მართვის სუბიექტს წარმოადგენს უმაღლესი სასწავლო დაწესებულება, სადაც განხორციელებას პოულობს აღნიშნული ტექნოლოგია. უმაღლესი სასწავლო დაწესებულებების მიერ ტექნოლოგიებით მართვა მდგომარეობს სასწავლო ტექნოლოგიების დაგეგმვაში. აღწერილი მმართველობითი ფუნქციების განსახორციელებლად უმაღლეს სასწავლებელს ესაჭიროება სოციალურ-პედაგოგიური კვლევის ჩატარება. გადაწყვეტილების მიღების ბაზას წარმოადგენს ნორმატიული აქტები (სახელმწიფოს მითითებები, სამთავრობო დადგენილებები, ბრძანებები), რომელიც ახდენს განათლების საკითხთა რეგლამენტირებას.

მესამე დონეზე დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიებით მართვის სუბიექტს წარმოადგენს სახელმწიფო ხელისუფლება და სამმართველოები, რომლებიც არა მარტო აქტიურად მონაწილეობენ მართვის პროცესში, არამედ მასზე ირიბად ზემოქმედებენ შესაბამისი ნორმატიული სამართლებრივი აქტების მეშვეობის და მიღების გზით, რომლებიც აკრიტიკებენ და განმარტავენ მოქმედ კანონმდებლობას განათლების სფეროში. რამდენადაც სამართალი არის საზოგადოებრივი

ცნობიერების ფორმა, რომლის არსიც სოციალურ რეგულაციაში მდგომარეობს, მაშინ სასწავლო მოღვაწეობის ნორმატიულ-სამართლებრივი უზრუნველყოფა შეიძლება განვიხილოთ, როგორც სოციალური მმართველობის სახეობა, რომლის სუბიექტსაც დღეს წარმოადგენს სახელმწიფო მმართველობის ორგანოები განათლების სფეროში, რამდენადაც საკანონმდებლო ფუნქციებს ამგვარებენ სახელმწიფო მართველობითი ორგანოები და სამმართველოები. იმდენად მესამე დონეზე შესაძლოა ვისაუბროთ სახელმწიფო მმართველობის დისტანციური შესწავლისა და დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიების, როგორც ნაწილის სწავლებაზე. სახელმწიფო მართვის ფორმირების სოციალური მექანიზმი იმაში მდგომარეობს, რომ მმართველობითი გადაწყვეტილების მიღებისას აუცილებელია გათვალისწინებულ იქნეს ზემოხსენებულ რგოლთა მოქმედი კანონმდებლობისა და კონკრეტული მართვის ობიექტის მმართველობითი მოთხოვნების მითითება, რომელიც მოიცავს მოცემულ გადაწყვეტილებებს ამ ქმედებებს.

სოციალური მმართველობის მიზნების შეხედულებებიდან გამომდინარე, შეიძლება ვიგულისხმოთ, რომ დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიათა სფეროს ოპტიმიზაცია და მოწესრიგება წარმოადგენს მმართველობითი მოღვაწეობის დადებით შედეგს, მაქსიმალური ეფექტის მისაღწევად აუცილებელია გონივრულად და სრულად განხორციელდეს მმართველობითი ფუნქციები. საგულისხმოა, რომ დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიებით ოპტიმალური მართვა აიგება დისტანციური სწავლების პრინციპების გათვალისწინებით, ისეთი ფუნქციების რეალიზებაზე როგორცაა:

- მონიტორინგი მოტივირებულ, პროფესიულ და საგანმანათლებლო გარემოში ცვლილებათა პრინციპებისა. მონიტორინგის ობიექტი წარმოადგენს დემოგრაფიულ, კულტურული, სტრუქტურული, შრომითი და სხვა პარამეტრები, რომლებიც დაკავშირებულია სტუდენტთა პოტენციურ კონტიგენტთან; დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ისეთ სოციალურ-ეკონომიკურ ფაქტორებს, რომლებიც გავლენას ახდენს მოსახლეობის საგანმანათლებლო მომსახურეობის მოთხოვნებზე.
- მარკეტინგი საგანმანათლებლო მომსახურებისა. იგი ხორციელდება შესაბამისობის მექანიზმის მოსაწესრიგებლად ადამიანის დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიების საგანმანათლებლო მოთხოვნილებისა და შესაძლებლობებს შორის.

- მიზანდასახვა - დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიებით მართვის პროცესში თავს იჩენს გარკვეული მიზნის დასახვისა და მიღწევის საჭიროება. მათ შეიძლება ჰქონდეთ სხვადასხვა მოცულობა და შინაარსი საგანმანათლებლო მოღვაწეობის მონაწილეთათვის. (მიზანდასახვის მიზანს და არა მარტო მიზნის დასახვა და მიღწევა წარმოადგენს, არამედ უზრუნველყოფს ურთიერთმეხამებასაც);
- დაგეგმარება მოიცავს სამუშაოთა კომპლექსს, გეგმიური დავალებების დაგეგმვისას დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიების, მათი რეალიზების სწავლებისა და ნორმალური ფუნქციონირების უზრუნველყოფისა და მხარდაჭერის სფეროში; ასევე მმართველობითი თვალსაზრისითაც სასარგებლოა დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიათა განვითარების სტრატეგიული გეგმის შემუშავება.
- პროგნოზირება - გარემოზე სხვადასხვა ფაქტორების (მაჩვენებლების, პარამეტრების) გათვალისწინებით დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიების ხანგძლივ პერსპექტივების განვითარებასა და მიდგომის შესწავლა; მნიშვნელოვანია ალტერნატიული მაჩვენებლებისა და პარამეტრების მომზადება, რომლებიც განსაზღვრავს დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიებისა და შესაძლო ტენდენციების ვარიანტული განვითარების მდგომარეობას;
- ორგანიზაცია - დადის დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიების სფეროში ადამიანური რესურსების გაერთიანებაზე, ერთობლივი შემუშავების, დანერგვის, გავრცელების, კონტროლის, მართვისა და სხვა სახის მოღვაწეობისათვის. გარდა ამისა, აუცილებელია მართვის ორგანოების შექმნა, მართვის აპარატის სტრუქტურის აგება, სამმართველო ქვედანაყოფის შორის ურთიერთობების დამყარება. წესთა, ნორმათა და მეთოდთა შემუშავება.
- საკადრო უზრუნველყოფა მდგომარეობს მაღალკვალიფიციური სპეციალისტების შერჩევაში, რომელნიც ფლობენ თანამედროვე ტელე საკომუნიკაციო საშუალებების, მათი დანერგვის გამოცდილებას და საგანმანათლებლო პროცესს დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიების საფუძველზე.
- რეგულარობა გულისხმობს მოღვაწეობის სასწავლო დაწესებულებაში არსებული გარკვეული წესრიგისათვის დაქვემდებარებას;

ძირითადად რეგულირებას ექვემდებარება მიმდინარე ღონისძიებანი გეგმიური მაჩვენებლებიდან და ნორმებიდან გადახვევის აღმოსაფხვრელად;

- კოორდინაცია უზრუნველყოფს ურთიერთობათა ერთიანობის მართვის ობიექტის, მართვის სუბიექტის, მართვის აპარატის და ცალკეული თანამშრომლებისა, ანუ უზრუნველყოფის შეთანხმებულ ფუნქციონირებას დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიებით მართვის ყველა ელემენტთან;
- კონტროლი გულისხმობს მმართველობითი გადაწყვეტილებების სრულ და სწორ შესრულებას - დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიების ფუნქციონირების და გეგმიური მაჩვენებლების შესაბამისობას ორგანიზაციის შემოწმებისას;
- ტექნოლოგიური მმართველობა გულისხმობს პედაგოგიურ მართვის დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიების სწავლების პროცესში მისი ეფექტურობის ამღლების მიზნით.

ოპტიმალური მართვის ფუნქციები ახდენს დისტანციური სწავლების სოციალური, მმართველობითი და პედაგოგიური პროცესების რეალიზებას. ასე, მაგალითად, მართვის უწყვეტობის და მოქნილობის პრინციპის ეფექტური რეალიზებისათვის საჭიროა საქმიანობის, პროგნოზირების და კოორდინაციის გატარება. ცხოვრებაში იდენტიფიკაციისა და რეგლამენტების პრინციპების გასატარებლად საჭიროა დაგეგმვა და კონტროლი. დისტანციური სწავლების მართვის დეცენტრელიზაციისა და დემოკრატიზაციის პრინციპები დაკავშირებულია რეგულირების მონიტორინგთან, სტიმულირებასთან, თვითმმართველობასთან, ტექნოლოგიური მართვის ფუნქციებთან, მთლიანობაში ჩვენს მიერ განხილული ყველა ფუნქციის რეალიზება ხდება ოპტიმალური მმართველობის პირობებში.

დასკვნა

ამრიგად, დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიებით ოპტიმალური მართვა არის არა მარტო უწყვეტი, არამედ მრავალვალფუნქციური პროცესიც, რომელშიც ერთმანეთს ერწყმის სტანდარტული და ინოვაციური კომბინაციები, მოქნილობა და არა ორდინალურობა, განსაზღვრულ საგანმანათლებლო სიტუაციაში.

დისტანციური სწავლების ტექნოლოგიებით მართვის ოპტიმალურობა ბევრად დაამოკიდებული აღწერილი ფუნქციების სისრულისა და თანამიმდევრულობის რეალიზებაზე. ამავე დროს, მართვის უწყვეტობა უზრუნველყოფს ფუნქციების თანამიმდევრულობას და „მოქნილობას“.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. გოჩა ჩოგოვაძე, ვალენტინა მირზოევა - იუნესკოს გლობალური გამოწვევები და საქმიანობა - შრომები მართვის ავტომატიზებული სისტემები N 2 (26)თბილისი

2. Елагина, В. С. и др. (2010) Самостоятельная работа студентов в педагогическом вузе / Современные наукоемкие технологии. № 10
3. Чорненкоий Я. Я. та ін. (2006). Основы нанковых досліджень. Организация самостийной та наукової роботи студента. К., ВД «Професіонал».
4. რელფმანი ე. რ. სასწავლო ინფორმაციის კონსტრუირების ფსიქოლოგიური საფუძვლები /პედაგოგიკის სასწავლო სახელმძღვანელო მ. 1998წ./ჩოგოვაძე გ. - შრომები მართვის ავტომატიზებული სისტემები N 2 (26)თბილისი

Optimizing management of distance learning with the help of technologies

Abstract

Modern requirements and principles, technical progress and technical processes of the 21st century education system create new problems and have a major impact on ongoing education reform processes in the country. Of course, there is a need to transform the existing education system, to seek new ways of management and technologies, ways of teaching. If we follow this progress, our perception apparatus must be turned into the virtual side to reflect reality, which is at the forefront of evolutionary change. To achieve this, it is necessary to combine existing pedagogical experience and scientific research with modern information technologies. This agreed interaction will, of course, lead to qualitative changes in the educational space and will highlight new teaching technologies that shape the future of education and build upon our country's socio economic development, adaptation and integration with the rest of the world.